

Agazzi metoda i vježbe praktičnog života

Lacković, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:563219>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nikolina Lacković

AGAZZI METODA I VJEŽBE PRAKTIČNOG ŽIVOTA

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2020

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nikolina Lacković

AGAZZI METODA I VJEŽBE PRAKTIČNOG ŽIVOTA

Diplomski rad

Mentor rada: izv. prof. dr. sc. Daria Tot

Zagreb, rujan, 2020

SADRŽAJ:

UVOD	1
1. UTEMELJENJE I RAZVOJ METODE AGAZZI	2
1.1. Rosa Agazzi – dominantna osobnost metode	3
1.2. Dječja kuća.....	5
2. OSNOVNA OBILJEŽJA METODE.....	6
2.1. Pedagogija Agazzi metode.....	7
2.2. Didaktika Agazzi metode	8
2.3. Posebnosti i interdisciplinarnost metode.....	10
2.3.1. Važnost didaktičkog muzeja	10
2.3.2. Organizacija prostora	10
2.3.3. Socijalni odgoj.....	11
2.3.4. Umjetnički i estetski odgoj	11
3. ULOGA AGAZZI ODGOJITELJICE	12
4. ODGOJ ZA JEDINSTVO.....	13
5. DIJETE I VJEŽBE PRAKTIČNOG ŽIVOTA.....	15
5.1. Dijete i priroda.....	16
6. AGAZZI VRTIĆ PO MJERI DJETETA.....	17
7. PRIKAZ VJEŽBI PRAKTIČNOG ŽIVOTA KROZ INTERVJU TRIJU ODGOJITELJICA.....	18
ZAKLJUČAK.....	21
LITERATURA.....	23

SAŽETAK

Važnost raznolikosti programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja proizlazi iz velikih individualni interesa svakog pojedinog djeteta. Svaki od postojećih programa djetetu pristupa na svoj način. U našoj zemlji samo jedan vrtić primjenjuje didaktička načela i Agazzi metodu temeljenu kroz vježbe praktičnog života i uzajamnu pomoć. Cilj ovoga rada je prikazati vrijednost pedagogije Agazzi za dijete s naglaskom na vježbe praktičnog života. Agazzi pedagogija temelji se na Fröbelovom učenju koje polazi od aktivnosti djeteta. Dijete se shvaća kao aktivno biće u svome razvoju u čemu Agazzi pedagogija može pomoći svojim načelima i vrijednostima. Svojim temeljnim idejama i načelima osigurava prirodno okruženje i potiče dijete na samostalnost i razvoj pozitivne slike o sebi.

Ključne riječi: alternativna koncepcija odgoja, Agazzi pedagogija, Rosa Agazzi, vježbe praktičnog života

SUMMARY

The importance of multiformity of a preschool education programme stems from every individual child's specific interest. Each of the existent programmes approaches a child in its own manner. In our country, there is only one kindergarden that applies the didactic principles and the Agazzi method based on the practical life training and mutual help. The goal of this paper was to present the value of the Agazzi pedagogy method with emphasise on the practical life training. Agazzi pedagogy method is based on Fröebel's study which starts with child activity. A child as an active being in development does not understand the way Agazzi principles and values help him. With its fundamental ideas and principles it provides natural environment, encourages child's independence and development of positive self-image.

Key words: alternative education concepts, Agazzi pedagogy, Rosa Agazzi, practical life training

UVOD

Potreba za raznolikošću predškolskih programa i individualni interesi djece potvrđuju važnost alternativnih koncepcija. Jedna od značajnih alternativnih koncepcija je Agazzi metoda. Talijanska metoda koju su razradile i počele primjenjivati sestre Rosa i Carolina Agazzi. Metoda Agazzi nastala je iz osobnosti, proučavanja te odgojnog rada sestara Rose i Caroline Agazzi i njihova učitelja Pietra Pasqualija te iz društveno kulturološkog konteksta u kojem su djelovali krajem 19. stoljeća. Motivi koji inspiriraju njihovu metodu predstavljaju temeljne metode odgoja u dječjim vrtićima i u naše vrijeme, a ova je koncepcija povijesno neodređena upravo zato što se prilagođava i podliježe promjenama koje dolaze s vremenom. Čitavu Agazzijevu metodu karakterizira tematika odgoja za život kroz život, jer kad je otvorena prema djetetu, otvorena je prema cijeloj društvenoj realnosti koju dijete proživljava i koja karakterizira njegov život. Dakle, vrtići su otvoreni prema obitelji, užem i širem društvenom kontekstu te prirodi u kojoj dijete stječe osobno iskustvo o životu. Agazzijsku pedagogiju karakterizira poštivanje djeteta u smislu organiziranja vrtića na temelju djetetova iskustva. Agazzijev vrtić stvaraju sama djeca, grade i kreiraju okruženje svojim radom, na temelju svojih razmišljanja i predmetima koje su sami donijeli.

Ovaj rad daje povijesni pregled nastanka metode Agazzi kao i njegove postepene primjene u eksperimentalnom vrtiću u Mompianu. Vrtić je uspješno od strane sestara Agazzi pretvoren u pravu dječju kuću, poželjnu za odgoj i razvoj svakog djeteta jer podsjeća na dom pun obiteljske ljubavi. Njega su stručnjaci diljem svijeta dolazili proučiti kao ogledni i praktični primjer primjene tada nove metode. Nova metoda u svoj temelj uzima Fröebelovo učenje koje pokretačice ideje Agazzi prilagođavaju i dorađuju na svoj način. Agazzi metoda kao jedan od alternativnih programa predškolskog odgoja razlikuje se po svojim specifičnim obilježjima. Stoga, su karakteristike pedagogije kao peurocentristička pedagogija, pedagogija igre, pedagogija uređivačica, svrhovita pedagogija te majčinska pedagogija. Kao i ostale alternativne pedagogije u središte svega stavlja se samo dijete, no naglašava se odnos prema djetetu pun ljubavi. Sama metoda se shvaća kroz dijete koje sudjeluje u vlastitu odgoju i razvoju te teži cjelokupnosti. Pojam reda iznimno je bitan za didaktički dio metode jer se smatra da cjelokupni red (materijalni, duhovni, mentalni i intelektualni, moralni, društveni i estetski red) pridonosi optimalno razvoju djeteta. Glavne aktivnosti kroz koje se provodi didaktički dio metode su: vježbe iz praktičnog života, uzajamna pomoć, didaktički muzej te korištenje „kontraznakova“. Vježbe praktičnog života su aktivnosti koje su svakodnevno u

uporabi kao što je postavljanje stola, vrtlarstvo i mnoge druge. One pozitivno utječu na optimalni razvoj djeteta, ali i na njegovo poimanje reda. Uzajamna pomoć je komponenta iz Pedagogije zajedništva koja je sastavni dio metode i kao temeljnu vrijednost polazi od čiste ljubavi i kulture davanja. Za razvoj djeteta bitne su stvarčice koje ono poznaje i koristi neovisno o institucijskom odgoju. Stoga, se u odgoju koriste, tzv. tričarije jer iz njih djeca uče načelo da ni jedna stvar nije nekorisna, ako se zna iskoristiti. Uporaba kontraznakova pomaže djeci u početnom razlikovanju vlasništva, ali i daljnjem jezičnom razvoju. Agazzi odgojiteljica je ona osoba koja je puna ljubavi i majčinskog instinkta, uvijek je prisutna i samokritična. Ona svojom kreativnošću djeci kroz igru prenosi znanje potrebno za njihov postepeni, ali cjeloviti razvoj.

Već spomenuta Pedagogija zajedništva i odgoja za jedinstvo sastavnica je metode Agazzi jer pronalazimo određene elemente u njoj. Pedagogija zajedništva nastala je Pokretom fokolara na čelu s Chiarom Lubich. Jedno od preuzetih elemenata je i kocka ljubavi koju djeca svakodnevno bacaju kako bi se taj dan vodila određenom porukom.

U Hrvatskoj postoji samo jedan vrtić kojemu je vodilja Agazzi pedagogija i Pedagogija zajedništva. U skladu s temom rada i naglaskom na vježbe praktičnog života u Agazzi metodi proveden je intervju s Agazzi odgojiteljicama koje podržavaju takav način rada. U zaključnom se dijelu iznosi osvrt.

1. UTEMELJENJE I RAZVOJ METODE AGAZZI

Počeci metode Agazzi potječu iz Italije gdje su u malom gradiću Brescia radile i djelovale sestre Rosa i Carolina Agazzi. (di Marco, 1997) Sestre su odrastale skromnim životom, ali u velikoj obiteljskoj ljubavi te ljubavi prema domovini i religiji. Rosa je završila učiteljsku školu i dobila prvo namještenje 1889. u školi s više razreda, smještenoj na prvom katu jedne kuće u mjestu Nave (Brescia), dok je sestra Carolina vodila dječji vrtić u prizemlju. Kuća je bila osvjetljena samo prirodnom svjetlošću koja je prodirala s ulice, a broj djece je bio prevelik naspram raspoloživih materijala i ljudstva. Carolina je na brizi imala oko 180-ak djece, dok je sestra Rosa radila sa 74 učenika prvog razreda u dobi 6-12 godina. Želja za promjenom radnih uvjeta i razvoj novog način rada potaknula ih je da 1891. godine sudjeluju na ljetnom tečaju za odgojiteljice u vrtićima pod vodstvom učitelja i ravnatelja osnovnih škola

i vrtića Pietra Pasqualija. Pasquali je bio zagovornik Fröebel principa za aktivnost djeteta, ali oslobođenu od formalizma i automatizma kako ju je shvaćala većina teoretičara a samim time i odgojitelji u vrtiću. Također je bio stalni pokretač i širitelj ideja u kontekstu obrazovanja tog vremena. On je uvidio da u osnovi obrazovanja mora stajati dječji vrtić koji neće svojom shematiziranošću sputavati dječji slobodni razvoj i dječju osobnu slobodu nego će mu svojom jednostavnošću i prirodnošću odgoja omogućiti prirodni razvoj. Izvrstan učitelj pun jasnih ideja u obrazovanju prepoznao je veliki potencijal i nadarenost dviju sestara Agazzi te je u njima pronašao suradnice i postavio ih je za odgojiteljice u Bresci, točnije u selu Mompiano. Kroz rad u vrtiću Mompiano počele su razvijati svoju pedagošku metodu za dob djece od tri do šest godina koja je kasnije postala važna za dječje vrtiće. Uzimajući u obzir Fröebelov princip aktivnosti samog djeteta te dodajući mu princip kako život uči, za daljnji rad i razvoj razvijaju svoju metodu uz pomoć i mentorstvo učitelja Pietra Pasqualija. Tako je počeo plan obnove obrazovanja kojem je težio Pasquali. Uz mnoge znanstvene pretpostavke i izlaganja širio se glas ljudi željnih promjena u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. Jedan od uzora sestara Agazzi bio je Pestalozzijev rad u Stansu. Tada nova metoda sestara važna je i za vrtiće danas. Stoga metodu ne možemo povijesno odrediti jer podliježe promjena i prilagodbi, ovisno o vremenu u kojem se nalazi.

I nakon umirovljenja 1927. godine sestre ne prestaju biti aktivne te održavaju tečajeve temeljene na svojem radu u nekoliko talijanskih gradova. Nakon sestrine smrti, Rosa Agazzi se 1950. povukla u Volongo, no poučavala je u jednom O.N.A.R.-ovom¹ vrtiću, u svom rodnom mjestu.

1.1. Rosa Agazzi – dominantna osobnost metode

Sestre Agazzi radile su prema pisanim djelima Rose i prema onome što su predstavljale u povijesti i životu predškolskih institucija u školskim programima od 1914. pa nadalje (Institut „Pasquali Agazzi“ za (1997), Zapis o metodi Agazzi, Križevci: priredio Dječji vrtić Zraka sunca.) S obzirom da je Rosa najbolju suradnicu pronašla u sestri Carolini, zajedno su se upustile u kreiranje novog vrtića po mjeri svakog djeteta. Rosa je osobito bila zadužena za didaktički dio, dok je organizacijski dio povjeren Carolini. Rosa Agazzi napisala je za svoju sestru: "Ne ja, već moja sestra Carolina brine se ponajviše o organizacijskom dijelu vrtića:

¹ Opera Nazionale Assistenza Religiosa (Nacionalna ustanova za religioznu pomoć)

uređenju, razmještau kako bi se dobilo što više prostora, odnosima s obiteljima i nadležnima, brizi oko dadilja i kuharice, obrocima. Za sve primjere praktičnog života, kao i aktivnosti i rad u vrtu, zaslužna je njezina izvanredna vještina." (di Marco, 1997, str. 5)

Tadašnji ministar prosvjete Gerolamo Nisio pozvao je Pietra Pasqualija i Rosu Agazzi da održe predavanja na nacionalnom Pedagoškom kongresu u Torinu u rujnu 1898. Pasquali je govorio o temi koordinacije dječjih vrtića s prvim razredima osnovne škole, a Rosa je održala predavanje o svojoj novoj i tada nepoznatoj reformi. Predavanjem je prikazala izvještaj o odbačenosti dječjih vrtića, tj. potpuno zanemarivanje osnovnih načela Fröebelove pedagogije (*„Kako smo izopáčili Fröebel“*). Svojim izvještajem istaknula je da su mnogi odgojitelji zanemarili većinu načela Fröebelove pedagoške koncepcije te sveli odgoj i obrazovanje djece na rutinu i shematizirani rad ne obazirući se na puni razvoj djeteta i iskorištavajući didaktičke materijale na potpuno krivi način. Po uzoru na Fröebela Rosa želi jednako obrazovanje za svu djecu te ukazuje na potrebu novog usmjerenja vrtića i predstavlja svoju reformu. Predavanjem je također istaknula veliku potrebu promjene radnih i higijenskih uvjeta kako bi došlo do obnove dječjih ustanova.

Nakon uspješne kompletne obnove svih uvjeta dječjeg vrtića u Mompianu, Školsko vijeće pokrajine Brescia 1902. godine izabralo je vrtić kao „model seoskog vrtića“ za primjer budućim odgojiteljima. Otada su poznati stručnjaci iz drugih krajeva dolazili u Mompiano kako bi razgledali novi vrtić. Od 1902. godine izlaze publikacije o modelu seoskog dječjeg vrtića u Mompianu pod vodstvom P. Pasqualija. 1903. godine Pietro Pasquali objavljuje svezak pun ilustracija *„Novi vrtić“*. Najpoznatiji časopis među odgojiteljima Pro Infantia dao je Rosi Agazzi čast, ali i tešku zadaću da objasni didaktiku vrtića u razdoblju 1929.-1930. godine kako bi kreirala Vodič za buduće odgojitelje djece. Rosa se na početku osvrnula na predavanje u Torinu trideset godina ranije. U Vodiču daje jasnu sliku kakav odgojitelj treba biti te koje karakteristike mora posjedovati (poznavanje djeteta, kulturnu i duhovnu spremnost, didaktičku kreativnost, majčinski osjećaj te moralnu ispravnost). Objavljeni Vodič za odgojitelje djece pridonio je boljem upoznavanju metode sestara Agazzi, ali i njenom prihvaćanju.

1.2. *Dječja kuća*

Općina Brescia krajem 19. stoljeća bila je obilježena društvenim i industrijskim promjenama. Također je bila sredina puna siromaštva i predrasuda. Stoga, su istaknuti pojedinci društva odlučili osnovati dječje vrtiće kako bi ujedno i sačuvali uspomenu na G. Garibaldija. Učitelj Pietro Pasquali shvatio je da je bit svakog obrazovanja vrtić. Njegovo pedagoško viđenje temelji se na tri bitna aspekta: dječja aktivnost, ručni odgojni rad i društveno obrazovanje u svim njegovim aspektima. Vrtić koji mora poticati dječju slobodu i istraživanje te biti pojednostavljenog oblika, a ne shematizirano kao što je primjerice fröbelijanski vrtić. Započeo je plan obnove obrazovanja koji mora obuhvaćati: vrtić model, Školu za odgojiteljice, Školu za dadilje i majke te knjižnicu. Plan obnove započeo je u vrtiću Mompiano kojeg su 1896. godine sestre Rosa i Carolina Agazzi dobile na upravljanje. (di Marco, 1997) Vrtić se nalazio nedaleko od grada, obilježen siromaštvom i neukosti. S obzirom da su djeca koja su dolazila u vrtić bila bez higijenskih navika i puna predrasuda, sestre Agazzi svoj su odgojiteljski rad fokusirale na promjenu navika djece kako bi preko njih također utjecale i na njihove obitelji. Osim toga, nisu zanemarile društveno-povijesnu sredinu u kojoj su djelovale te su nastojale umanjiti negativne karakteristike i prikazati one pozitivne kako ne bi taj aspekt okoline djelovao na djecu u negativnom smislu. Sestre su prepoznale potencijal vrtića te ga željele pretvoriti u kuću nalik prihvatilištu. Tijekom četiri godine upravljanja vrtićem pretvorile su ga iz klasičnog fröbelijanskog vrtića u pravu dječju kuću prilagođenu dobi polaznika te su uključile aktivnosti iz svakodnevnog života.

Godine 1902. profesorica Contesini vrtić u Mompianu naziva Dječjom kućom. Objavom predavanja Komisije stručnjaka zaposlenih u općini Brescia govori o vrtiću te o radu instituta sestara Agazzi. Konceptija instituta Agazzi želi dati odgojiteljici pravu ulogu svjesne majke u izvršavanju njene najviše zadaće te također nastoji dostići najviši stupanj uravnoteženog razvoja djeteta. Potiče se poštovanje i dostojanstvo osobe, osjećaj za ispravno i pravedno te se razvija socijalizacija djeteta, duh bratstva kao i moralni osjećaj. Dijete se nastoji podučavati prirodnosti i individualnoj slobodi potičući spontanu inicijativu. Važno je usvajanje reda, točnosti i radinosti te osjećaja za prirodu. U odgoju se ne zanemaruje ni obitelj koja je temelj svega pa se nastoji širiti civiliziranost i u obitelji (di Marco, 1997).

2. OSNOVNA OBILJEŽJA METODE

Ideje te odgojni i didaktički pristup u metodi Agazzi skup je triju važnih ličnosti koje su pokrenule obnovu obrazovanja kroz tu metodu, a to su: Pietro Pasquali, Carolina i Rosa Agazzi. U prvom redu usvojeni su socio-pedagoški principi dviju sestara koji su nastali na temelju njihova iskustva, ali i domišljatosti. Kao dominantna ličnost smatra se Rosa Agazzi, autorica djela u kojima je izvršen, opisan i obrazložen novi smjer u svojim različitim viđenjima. Rosa svojom kritikom i djelima doprinosi boljem razvoju i razumijevanju nove metode, dok sestra Carolina ostaje pomalo u sjeni. Vrlo važnu ulogu u tom pedagoškom pokretu ima izniman učitelj Pietro Pasquali. Bio je spreman na nove promjene u samim temeljima obrazovanja, a uvidjevši sposobnost i inovativnost sestara spremno ih je prihvatio za suradnice u novom pokretu te im je bio izuzetna moralna potpora u radu.

S obzirom da je metoda razrađena do te mjere da se može steći točna spoznaja o njoj, tj. jasno su određeni uzroci, nastanak i način razvitka možemo ju smatrati i znanstvenom metodom. Agazzi metoda nastoji biti u stalnoj interakciji prošlosti, sadašnjosti i budućnosti svojom otvorenosti prema svijetu. U samom temelju metode nalazi se Fröbelovo učenje zasnovano na akciji, a isključeno od shematiziranog i skolastičkog učenja. S obzirom na veliku raznolikost sredstava i ideja za metodu su bitne sljedeće točke:

- ✓ zanimanja praktičnog života, zasnovana na ispitivanju pojedinaca i kućne ekonomije
- ✓ utemeljenje i uporaba školske ljekarne
- ✓ dobra prehrana i uporaba prikladne odjeće
- ✓ red, igra, šetnja
- ✓ talijanski jezik, podučavan progresivnom metodom, pomoću predmeta, igračaka i činjenica
- ✓ govorni jezik u svakodnevnoj uporabi dječje obitelji
- ✓ pjevanje, s ciljem razvitka vokalnih organa i osjećaja
- ✓ vrtlarstvo i hortikultura (di Marco, 1997)

2.1. *Pedagogija Agazzi metode*

Pedagogija metode Agazzi gleda na dijete kao sposobnog pojedinca koje sudjeluje u kreiranju vlastita odgoja i razvoja. Poštuju se potrebe djeteta te se u skladu s njima kreira plan i program. „Agazzijsku pedagogiju karakterizira poštivanje djeteta u smislu organizacije vrtića na temelju djetetovih iskustva. To je vrtić koji stvaraju sama djeca, grade i kreiraju okruženje svojim radom, na temelju svojih razmišljanja i predmetima koje su sami donijeli“ (Zrilić prema Bidoli, 2014, str. 21).

Pedagogija metode Agazzi odgovara sljedećim obilježjima:

- a) *Peurocentristička pedagogija* = radi se o pedagogiji koja u svoje središte stavlja dijete. Ono je pokretač svega te iz njegovih interesa proizlaze aktivnosti i život u vrtiću. Odgojiteljice, tj. učiteljice samo su one koje potiču dijete na razvoj, a nikako neki autoritet koji određuje razvoj djeteta. Svojim iskustvom i znanjem vode dijete ka cjelovitom razvoju na temelju njegovih interesa.
- b) *Pedagogija igre* = igra je prirodna aktivnost djeteta te je ona polazni temelj odgoja djeteta. Dijete kroz veseli i šaljiv način uči bitne stvari za život i svoj razvoj.
- c) *Pedagogija uređivačica* = uči dijete pojmu reda, ne samo o materijalnom redu nego cjelokupnom. Osim toga da se dijete uči redu da se sve mora vratiti na mjesto, također potiče dijete na mentalni i intelektualni red (logika misli i akcija), moralni red, društveni red (poštovanje tuđih potreba) te daje mu do znanja kroz njegovo vlastito istraživanje da sve teži univerzalnom skladu.
- d) *Svrhovita pedagogija* = ne događa se sve samo po sebi prirodno nego na sve utječe mnoštvo čimbenika i okolnosti koje dovode do krajnjeg cilja odgoja. Potrebno je uskladiti didaktički cilj i svrhu odgoja.
- e) *Majčinska pedagogija* = bit pedagogije je polaziti od prirodne okoline koja je u skladu s djetetovim potrebama. Takvim polazištem dijete osjeća toplinu i dobro ozračje koji mu pomažu u njegovu razvoju.

Odgojno-obrazovna ustanova koja se vodi tom pedagogijom shvaća se kao ustanova otvorenog tipa u kojoj se stječe puni odgoj. Takav vrtić je otvoren prema stvarnim potrebama djeteta, a ne potrebama teorije. Otvoren je prema zajednici i suradnji, kao i prema obitelji i prirodi u kojoj dijete smješta svoje osobno iskustvo. Vodi se računa o cjelovitom razvoju djeteta i svim njegovim načinima izražavanja. Agazzi metodom proteže se tematika odgoja za život kroz život koja je temelj potpunog odgoja djeteta

Iz agazzijevske pedagogije proizlazi da ona ne potvrđuje dijete metodom, nego metodu djetetom, tj. takvim načinom prihvaćamo pojedinca od početka onakvim kakav jeste i u skladu s tim se formira tijekom razvoja. Na dijete se gleda kao na sposobnog pojedinca koji svojim sposobnostima može pomoći u vlastitu ostvarenju svojeg razvoja. U Agazzi metodi dijete se doživljava kao „životna klica“ koja spontano teži svome razvoju, a taj razvitak teži razvoju cjelovitog čovjeka. Preko proživljenog života, tjelesna, intelektualna, moralna i religiozna komponenta dovodi se do svog normalnog ispunjenja. Smatra se da se dijete može razvijati samo u prikladnoj okolini, tj. u okruženju koje je toplog ozračja kao dom ugrijan ljubavlju. Stoga se aktivnosti u vrtiću u nekoj mjeri moraju prilagoditi aktivnostima koje su moguće u obitelji. Pomoć za djetetov životni razvoj su materijali pronađeni u stvarnoj okolini, tzv. „tričarije“ koje pronalazimo u dječjim džepovima, a to su spontani predmeti koji su interesom djeteta završila u džepu.

2.2. *Didaktika Agazzi metode*

Temeljno didaktičko načelo ove metode je: živa i inteligentna upotreba „stvari“. Glavna sredstva za razvoj u didaktičkom smislu su: vježbe iz praktičnog života, uzajamna pomoć, jednostavan didaktički muzej te korištenje „kontraznakova“

S djecom se nastoji obavljati fizičke zadatke koji su povezani s praktičnim životom, ono što će im koristiti u budućnosti te ih na taj način naučiti što je red i odgovornost. Zadaci povezani s praktičnim životom u stalnom su doticaju sa zemljom, suncem, vodom, ali i radovima u vrtlarstvu te radovima karakterističnim za kuću. „Rad nam pruža osjećaj za stvarnost, povezuje nas s materijom, sa svemirom. Njime stječemo životno iskustvo koje proizlazi iz nužnosti prilagođavanja konkretnoj materiji i iz nastojanja da nju prilagodimo sebi“ (Foresi, 2012, str. 42.) Stoga se rad može shvatiti kao životna škola od izuzetne važnosti za svakog pojedinca.

Podržava se stvaranje osjećaja bratstva te time razabire skupno i osobno vlasništvo kao i uzajamna pomoć među djecom. Stoga, svaki novi polaznik ima svojeg „mentora“ koji mu pomaže u dnevnim zadacima te uporabi onih stvari koje ne susreće stalno. Didaktički muzej je od velike važnosti jer mu je polazište „ni jedan predmet nije nekoristan, ako se zna dobro iskoristiti.“ U tu zbirku spadaju sitnice koje pronalazimo bilo gdje, tzv. „riznica siromašnih“ kako ga naziva Agazzijeva. Primjerice neki od takvih iskoristivih predmeta su: kutijice,

gumbići, sjemenje, koštice, konci, kućna pomagala, bočice i slično. Didaktika se temelji na prirodnim materijalima, a ne tvornički obrađenim jer djeca na taj način uče za realni život, s realnim stvarima.

Rosa Agazzi „kontraznakove“ definira kao „sva ona sredstva i improvizirana sredstva kojih će se odgojiteljica dosjetiti, bilo da se radi o okolini, bilo o pojedinim predmetima, s ciljem da se olakša svakodnevne radnje premještanja predmeta ili kretanja ljudi“. (Institut „Pasquali Agazzi“. (1997) Zapisi o metodi Agazzi, Križevci: priredio Dječji vrtić Zraka sunca. str. 4) Svako dijete ima vlastitu sliku kojom označava svoje stvari i mjesto. Znakovi se prilagođavaju djetetovoj starosti i stupnju razvoja kako bi ono razumjelo znak koji ga obilježava. Budući da svaki znak predstavlja neki predmet iz stvarnosti također ima funkciju vježbanja jezika. Znakovi koji su bliski djeci dobne skupine 3-4 godine predstavljaju različite predmete. Za drugu dobnu skupinu (4-5 godina) koriste se znakovi iz svakodnevnog života, dok se za najstariju dobnu skupinu (5-6 godina) koriste znakovi s geometrijskim likovima. Osim što dodijeljeni znakovi imaju funkciju razvoja jezika, također potiču maštu kod djeteta, ali i pomažu u razlikovanju predmeta te vlasništva među djecom. Stoga, dijete jasno razlikuje svoje od tuđega te spaja značenje ostalih znakova s osobom kojoj pripadaju. S obzirom na višestruku korist znakova, uz njihovu dobru organizaciju, oni trebaju biti izraženi na vidljivom mjestu kako bi bili na raspolaganju svima onima koji ih žele vidjeti.

Didaktičkoj kategoriji odgoja pridaje se velika važnost zbog njezina izravnog, ali i neizravnog djelovanja na odgoj djeteta. Rosa Agazzi više se priklanjala neizravnoj didaktici jer ako se postave dobri temelji i sam prostor potiče samostalni razvoj djeteta i njegove inteligencije. Stoga, je bitan i kontakt prirode i pravilan boravak u njoj jer i poticaji same prirode imaju pozitivan utjecaj na daljnji razvoj djeteta. Dijete na taj način uči promatranjem, iskustvom, ali i osobnim razmišljanjem. U metodi Agazzi neizravni poticajni materijali nisu prepušteni pukoj slučajnosti nego su promišljeno postavljeni i koncipirani. „Vrijeme je temeljna varijabla u izgradnji pedagoško-didaktičkih koncepcija.“ (Scurati, 2012, str. 156) Ono nema samo puku funkciju vremena koje prolazi nego vremena u kojem promatramo djetetov razvoj, tj. shvaća se kao vrijeme „rada“, preinaka, vježbi. To je vrijeme određeno između akcije i reakcije, odnosno vrijeme potrebno za usvajanje određenog ponašanja. Vrijeme predstavlja svo promatranje i problematizaciju prije ostvarenja konačnog cilja.

2.3. Posebnosti i interdisciplinarnost metode

2.3.1. Važnost didaktičkog muzeja

Postojanje didaktičkog muzeja obogaćuje dječju maštu te im daje do znanja da ni jedan predmet nije nekoristan ako se zna iskoristiti. Uloga odgojiteljice u stvaraju i uporabi tzv. „muzeja siromašnih“ iskazuje njenu domišljatost, kreativnost ali i prilagodbu dobivenih materijala djeci. Materijali su naizgled bezvrijedni, no uz pravo vodstvo odgojiteljice mogu biti poticaji za razgovor i različite aktivnosti. Samim tim djeca počinju i koristiti i cijeniti stvari koje su naizgled bezvrijedne. Dobro iskorišten muzej potiče znatiželju djeteta koja ga potiče da istražuje stvari te ih bolje promatra.

2.3.2. Organizacija prostora

U sobi dnevnog boravka djece bitna je organizacija prostora. Za bolju organizaciju odgojiteljici služe police koje su lagane za sastavljanje, a ujedno mogu po potrebi biti rastavljene i spremljene u kut sobe. Police su lagane u toj mjeri da ih mogu prenositi i sama djeca za potrebe neke vježbe. Ne bi trebale biti smještene iza leđa djece nego ispred ili sa strane. Sastavljene su od duge drvene daske, široke šest do osam centimetara, pričvršćene uza zid u visini prsnog koša djeteta srednje visine. Važno je da ne budu više od djece kako bi ona mogla koristiti predmete i slike koje se nalaze na njima. Stoga, je bitna praktičnost namještaja a ne njegov izgled ili količina. Sposobnost samostalnog korištenja i prenošenja namještaja u djeci izaziva osjećaj neovisnosti koji ujedno utječe na samopouzdanje djeteta ali i svladavanje osjećaja da je sam sebi dostatan.

Unutrašnjost cijelog vrtića puna je korisnih i pomno smišljenih didaktičkih materijala, ali i simbola. Simboli koji su dostupni svima služe za prepoznavanje, ali razlikovanje vlasništva. Vješalice za djecu po prijedlogu Rose Agazzi postavljaju se na različite visine, ovisno o dobi djeteta – za manju, srednju i stariju dob. U hodnicima vrtića dobro je postaviti sjedalice da ih mogu koristiti djeca kad se umore od svakodnevnih aktivnosti za tzv. mirne aktivnosti. U dvorani se nalazi zrcalo koje je korisno za praćenje vlastite koordinacije oka i ruku, tj. kao sredstvo doprinosi u razvoju psihomotoričnog razvoja.

2.3.3. Socijalni odgoj

U dječjem vrtiću djecu mlađe dobne skupine uči se samostalnosti pomoću starije djece. Djeca treće dobne skupine (5-6 godina) postaju mentori djeci prve dobne skupine (3-4 godine). Starije dijete pomaže mlađem djetetu u raznim aktivnostima kao što je vezanje tenisica, reže mu kruh tijekom ručka, pomaže oko oblačenja, uči ga stavljanja stvari na svoje mjesto i slično. Postepeno mu se i povjeravaju osobne stvari drugog djeteta na brigu (ručnik, četkica za zube, radna pregača, kuta, čaše i slično). Starije dijete svakodnevno te stvari vraća na svoje mjesto dok ga mlađe prati i uči kako će te iste stvari samostalno učiniti. Kod djeteta mentora se time razvija osjećaj empatije te uzajamne pomoći i bratstva. S obzirom da je starije dijete uzor mlađemu, ono od njega uči i bude usmjereno u pravovaljano izvršavanje aktivnosti. Takvim pristupom se i kod same djece razvije želja da i oni jednog dana budu mentori nekome i žele pomoći drugima. Veliki male također uče imenovanju određenih stvari te ga uči čemu nešto služi. Odgojiteljica nastoji umnožiti situacije u kojima dolazi do kontakta i druženja mališana sa svojim tutorom. Također odgojiteljica svojim primjerom i senzibilnoću razvija kod djece osjećaj bratstva i želje za uzajamnom pomoći. Takvim načinom starija djeca poboljšavaju sebe, a mlađa uspješno razlikuju svoje nesposobnosti i iskustvo svog mladog tutora.

2.3.4. Umjetnički i estetski odgoj

Kod djece je važno razvijanje umjetničkog i estetskog odgoj zato je bitno da odgojiteljica zna svirati i pjevati kako bi s voljom prenosila na djecu ljubav prema umjetnosti. Pošto je pjevanje u osnovi spoj zvuka i jezika prije same aktivnosti djeci prethode lingvističke i recitacijske vježbe koje im olakšavaju aktivnost pjevanja jer posjeduju neko predznanje i imaju određeno prijašnje iskustvo. Zato se odgojiteljica prije glavne aktivnosti pjevanja s djecom bavi samim sadržajem i riječima teksta pjesme izražajno čitajući tekst djeci. Estetski odgoj se njeguje kroz načelo da ne postoji ljepota bez sklada elemenata. Potrebno je njegovati čitav niz elemenata nekog predmeta kako bi oni zajedno stvorili lijepi estetski privid i sadržaj. Djeca vježbom i vizualnom percepcijom dobivaju dojam sklada i reda te time percipiraju što je oku estetski ugodno

3. ULOGA AGAZZI ODGOJITELJICE

Agazzi odgojiteljica mora biti osoba koja posjeduje duboki majčinski instinkt, brižna osoba puna ljubavi kako bi u svojem radu stvorila toplo i vedro ozračje za razvoj svakog djeteta. Uvijek budno pazi na djecu te aktivno prati njihove aktivnosti i pomaže im u izvršavanju istih. Vrlo je pronicljiva i intuitivna, a svojim praćenjem djece iskorištava prilike kako bi im se približila kao prijateljica te zadobila njihovu ljubav i povjerenje. Odgojiteljica ima jasnu sliku osobnosti, potreba i interesa svakog djeteta te u skladu s time prilagođava odgojno-obrazovne ciljeve. Kroz aktivnosti ne zanemaruje metodološki pristup koji prilagođava po potrebama. U izboru aktivnosti za djecu ima u vidu da ih odgaja za život pa može svojom kreativnošću i izmisliti poslice prikladne djeci. Rosa Agazzi pisala je u priručnicima: „odgojiteljica odabire najprikladnije, najkorisnije i najdopadljivije. Ne smije uništiti, već prilagoditi: pronaći novo i bolje u onome što je vrijeme odbacilo“. (di Marco, 1997, str. 2) Sposobnost korištenja „muzeja siromašnih“ pokazuje kreativnost ali i genijalnost odgojiteljice koja kroz svakodnevne predmete razumije psihologiju djece te prepoznaje njihove interese. Ona mora biti spremna na potpuno odbacivanje rutine i navika te biti duhom prilagođena djetetu i njegovom razmišljanju. Spremna je osmisliti čitav niz vježbi i aktivnosti kako bi vodila brigu o cjelovitom razvoju i odgoju djeteta. Agazzi odgojiteljica ima ulogu i budnog psihologa koji za poslove i pripreme za rad koje obavlja uvijek traži pomoć djece kako bi i ona sama sudjelovala u svojem obrazovanju te se osjećala korisno. Uvijek ih potiče da sami izvrše neku aktivnost, no ona je tu za pomoć. Ona ne kažnjava niti ne nagrađuje već djecu potiče da se psihički razvijaju putem svojih aktivnosti. Odgojiteljica mora uvijek imati dozu samokritičnosti kako bi promišljala o svojim postupcima te ih po potrebi poboljšavala u cilju boljeg razvitka same djece. Ako djeca stalno griješe u nekoj aktivnosti, odgojiteljica postavlja sebi pitanje griješe li zbog svoje nesposobnosti ili moje brzopletosti pokazivanja određene vještine? Rosa Agazzi je u svojim priručnicima opisala darovitost idealne odgojiteljice: fizičko zdravlje, solidna kultura, dobro poznavanje same sebe, sposobnost primjene znanstvenih istina u odgoju djeteta s majčinskom taktičnošću, rasvijetljena i djelotvorna pozornost prema djetetu shvaćenom kao sjemenu koje teži potpunom fizičkom, intelektualnom i moralnom razvitku. Potrebne duševne osobine su smirenost, strpljivost i nježnost kao i ozbiljnost, svijest o profesionalnim obvezama, točnost, pravodobnost i dobra volja. Bitna je osobna vrijednost i trud onoga koji želi postati odgojiteljem kako bi sve svoje zadatke prema djeci i izvršio bez obzira na životne okolnosti.

Odgojiteljica je ta koja se mora znati pravilno izražavati, ali i slušati djecu kako bi im dala dobar primjer. S obzirom, da djeca uče slušajući, govoreći i promatrajući, odgojiteljica svaki jezični element posebno izdvaja i djeci predstavlja na njima prihvatljiv način. Stoga, dijete kroz igru i njemu zabavan način učenja razvija elemente jezika, ali i gramatike. Dužim vizualni izlaganjem određenih predmeta djeci daje vremena da nauče o kojem predmetu se radi, a ujedno daje poticaj djeci koja su slabije govorne prirode. Naime, uvijek postoje djeca koja su inteligentnija i brža u razmišljanju od drugih. U skladu s tim odgojiteljica treba biti oprezna kako takva djeca ne bi ugrozila mentalnu aktivnost i sposobnost onih sporijih. Zato se kroz igru provode razne aktivnosti na mentalnoj razini kako bi svi sudjelovali te uz dobro vodstvo odgojiteljice ne dolazi do razlika i isticanja pojedinog djeteta. Dobro vođeni razgovori s djecom velik su poticaj za daljnji manualni rad te izražavanje u obliku crteža.

Agazzi odgojiteljica mora znati svirati, pjevati i biti spretna u poučavanju djece radu i određenim aktivnostima radeći to sa strpljenjem. Također se mora ponašati u skladu s odgojnim ciljevima koje uči djecu i koje postavlja u skupini. Kao i svaki odgojitelj i agazzi odgojiteljica određuje plan i program rada, no dopušta da ga djeca mijenjaju svojim interesima te je uvijek spremna za promjene i prilagodljive je naravi. Najvažnija uloga joj je udahnuti život grupe i pretvoriti ga u pozitivno ozračje puno ljubavi i bez predrasuda istovremeno promišljajući kritično o svojem radu kako bi uvijek rezultati bili u skladu s razvojnim i odgojnim ciljevima djeteta.

4. ODGOJ ZA JEDINSTVO

Pedagogija zajedništva i odgoja za jedinstvo svoje izvore nalazi u Pokretu fokolara koji je započeo četrdesetih godina prošlog stoljeća. Radi se vjerskom pokretu na čelu s Chiarom Lubich koja je utemeljiteljica i predsjednica Pokreta. Njezina vjera i duhovnost vodila ju je u radu i kreiranju nove doktrine te pedagogije jedinstva koja iz nje proizlazi. Kao temelj odgoja polazi od ljubavi. „A ljubav u odgoju znači služenje čovjeka čovjeku, brata bratu, onoga većega manjemu, tamo gdje uporaba moći ne znači podređenost već izbor nemoći kao dara i uzajamne odgovornosti“ (De Beni, 2012, str. 55) Zajedništvo je simbol neprekidne težnje za jedinstvom, urođene ljudskom biću.

Pedagogija zajedništva svoje temelje postavlja na međusobnoj uzajamnosti između odgojitelja i obrazovanja te odgojitelja, odgojnih skupina i ostalih institucija. Pravi odgojitelj sposoban je iskoristiti sva sredstva okoline i pomoći djeci da svladaju sva ograničenja, ali i potencijalne teškoće pomoću „otvorena pogleda“ ka svijetu. Stoga, odgojitelj treba biti oslobođen nepotrebnih sudova i predrasuda te prvenstveno biti zahtjevan i kritičan prema sebi kako bi svoje stajalište kvalitetno prenio na djecu.

Temelj pedagogije zajedništva je ljubav, a iz nje proizlazi nekoliko temeljnih značajki koje iskazuju umijeće ljubavi:

- *Ljubiti sve!* – radi se pravoj ljubavi koja je univerzalna i ne poznaje razlike u nacionalnosti, rodu, vjeri i boji kože.
- *Ljubiti prvi!* – ljubav koja premošćuje sve barijere i prepreke kako bi pronašla prave riječi i korake kako započeti prvi neki proces.
- *Postati jedno – poistovjetiti se!* – konkretna ljubav koja razumije drugoga i stavlja se u njegovu situaciju kako bi mu pomogla riješiti sve nedaće.
- *Ljubiti neprijatelja!* – nudi prostor i mjesta za oprostaj i milosrđe
- *Uzajamna ljubav!* – ako više osoba živi pravo umijeće ljubavi u nekoj zajednici dolazi do uzajamne ljubavi koja gradi jedinstvo (Gasparini, 2012)

Korisno odgojno sredstvo za vježbu i usvajanje navedenih vrijednosti je tzv. kocka ljubavi. Ona se svako jutro u vrtiću zajedno s djecom baca i otkriva se poruka kojom se trebaju voditi toga dana.



Slika 1. Kocka ljubavi (Dječji vrtić Zraka sunca)

5. DIJETE I VJEŽBE PRAKTIČNOG ŽIVOTA

Pietro Pasquali bio je uvjeren kako materijalni red uvelike utječe na moralni red djeteta jer izravno djeluje na njegovu inteligenciju, higijenu, navike, ponašanje i karakter. Dijete trebamo odgajati za red pomoću predmeta koje koristi kod kuće. Samim stvaranjem potrebnog inventara svakoj stvari treba pronaći odgovarajuće mjesto u prostoru pa je bitna organizacija prostora i samim time potičemo djecu na stvaranje navika i reda kako materijalnog tako i moralnog. Prema Rosi Agazzi „dijete je kaos koji teži k pretvaranju u red“, tj. ono u početku djeluje instinktivno i nesvjesno. Stoga, odgojiteljica stvarajući materijalni red među stvarima i didaktičkim aktivnostima te uključanjem učenike u pomoć istoga, kod djece stvara osjećaj za moralni red koji uvelike utječe na provođenje materijalnog reda. Materijalni red koji se ostvaruje s djecom utječe na njihov etički i društveni odgoj.

Važnu ulogu u odgoju djece zauzimaju vježbe iz svakodnevnog života. U obitelji se često štede djeca od nekih aktivnosti koje bi kod njih razvile samostalnost i osnovno povjerenje u sebe. Roditelji smatraju te aktivnosti prenapornima za njihovu dob te ih obavljaju umjesto njih. Zato je cilj vježbi praktičnog života dobro uvježbati aktivnosti iz svakodnevnog života koje se u obitelji uglavnom zanemaruju ili se djeci dopušta da ih izvršavaju na potpuno krivi način i samostalno bez ikakve prethodne pomoći i „poduke“. Učenjem vježbi praktičnog života djeca usvajaju osjećaj za stvarnost kao i higijensku svijest o navikama čistoće, ali i pristojnosti. Pravilnim svladavanjem vježbi dijete stječe samokontrolu i samostalnost. Kao što se govoreni jezik usavršava pojedinim dijelovima spajajući ih u cjelinu tako se metodološki pristupa i učenju vježbi iz praktičnog života. Djetetu se daje vremena da svoje pokrete i radnje dovede do dobre koordiniranosti i spretnosti, a da pritom ne remeti prirodni ritam i red drugih. Dijete uči koordinaciju i red rukovanjem predmeta kao što je postavljanje stola. Osim fizičkog djelovanja, dijete mora koristiti mentalnu aktivnost za prebrojavanje mjesta i postavljanje pribora određenim redoslijedom. Također treba naučiti i razlikovati pribor kako bi znalo za što se nešto koristi. U takvim aktivnostima nema spolnog razlikovanja jer aktivnost obavljaju i djevojčice i dječaci pa iz toga uče kako nisu određeni poslovi samo ženske naravi nego je to vezano uz tradiciju i kulturu. Obavljanjem aktivnostima iz praktičnog života djeca uče prostorno razlikovanje pojmova gore i dolje, daleko i blizu te lijevo i desno.



Slika 2. Pokazni primjer serviranja stola (Dječji vrtić Zraka sunca)

5.1. *Dijete i priroda*

U djetetovoj naravi je da bude živahno i stalno u pokretu. U skladu s tim ova odgojna metoda podržava djetetovo stalno kretanje. Kretanje koje nije hirovito nego je pod „nadzorom“ i skladno a opet zadovoljava djetetovu slobodu. „Zahvaljujući iskustvima i teoretskom razmišljanju, koje je sazrijevalo stoljećima, nužno je da suvremeno društvo stvori ili izdvoji prostor za izvorne pedagoške misli te prizna da „umijeće odgajanja“ nije urođeno, a još manje – da se može naučiti oponašanjem. Prijeko je potrebno odgoj prikladno zamisliti, programirati i nadzirati, služeći se primjerima iz povijesti pedagogije, didaktike, eksperimentalne i opće pedagogije“ (Portera, 2012, str. 67)

Povezanost djeteta s prirodom smatra se najvišim sredstvom intelektualnog i moralnog razvoja. Vrtlarstvo nije samo povezano godišnjim dobima i aktivnostima koje se u određenom trenutku odrađuju. To je, također i, osnova odgoja kojom dijete razvija svoje mišiće noseći kantice s vodom, točeći ju, donose alate i samostalno ih koriste. Boravkom u prirodi dijete je u kontaktu sa zrakom i suncem te može oslušivati zvukove prirode i prepoznavati ih. Odgojiteljica treba biti svjesna važnosti njegovanja aktivnosti vrtlarstva koje ima višestruke koristi za samo dijete, a odlučnošću u konstantnom provođenju aktivnosti vrtlarstva i boravka u prirodi usađuje djeci ljubav prema zemlji i prirodi. Nakon što djeca sudjeluju u procesu sadnje, rasta i brige o biljkama postanu ponosna na sebe, ali i time poštuju svoj i tuđi rad i brigu za takvu vrstu posla i aktivnosti. Također im se razvija osjećaj razlike tuđeg i vlastitog vlasništva te poštovanje tuđeg jer nisu sve gređice pravo sve djece. Osim potrebe za kretanjem, aktivnost vrtlarstva zadovoljava potrebe djece za opažanjem, dodiranjem i

spoznajom. „Vrtlarstvo je snažan čimbenik moralnog i društvenog odgoja koji nudi brojne mogućnosti za razvoj inteligencije i verbalnog govora.“ (Šaško, 2018, str. 28) Brojne promjene kod biljaka koje mogu promatrati iz dana u dan potiču djecu na znatiželjna pitanja o tome ali i donošenje svojih zaključaka. Također se radi o aktivnosti koja jača pojam nereda koji se pretvara u red.



Slika 3. Vrt koji obrađuju djeca (Dječji vrtić Zraka sunca)

6. AGAZZI VRTIĆ PO MJERI DJETETA

U Hrvatskoj postoji jedan vrtić koji radi po alternativnoj metodi Agazzi i Pedagogiji zajedništva. Vrtić se nalazi u Križevcima te je s radom započeo 1995. godine. Osnovao ga je vjersko društvo Pokret fokolar² - Djelo Marijino. No, Dječji vrtić Zraka sunca nije isključivo vjerski vrtić nego se bavi svim temama i aktivnostima važnima za život i razvoj cjelovitog djeteta. Vizija Dječjeg vrtića Zraka sunca, želi ponuditi novu kvalitetu projekta života s posebnim programom koji promiče: poznavanje sebe, razvoj samokontrole i osjećaj odgovornosti, samopouzdanje, uvažavanje i ljubav za druge, kulturu davanja, prihvaćanja i mira, odnose s vršnjacima, s odraslima, s drugim kulturama, sa svijetom, dijalog, timski rad, odnos prema prirodi. Dok je misija Dječjeg vrtića Zraka sunca ulagati u budućnost kroz cjelovit odgoj djece kao slobodnih subjekata, sudionika vlastitoga odgoja, odgovornih,

² Pokret fokolar utemeljila je Chiara Lubich. Baš u vremenu dok je Europa proživljavala najmračnije godine svoje povijesti, u jednom gradiću na sjeveru Italije, Trentu, Chiara Lubich, zajedno sa svojim prijateljicama, otkriva u Evanđelju duhovne vrijednosti sposobne dati čovjeku njegovo dostojanstvo i sveopće bratstvo cijele ljudske obitelji te pokreće novi duhovni pokret pun ljubavi i bratstva. (<http://fokolar.hr/chiara-lubich>, 5.9.2020.)

kreativnih, aktivnih sudionika u životu zajednice u stalnom procesu međudjelovanja s kulturom i svijetom. (<https://www.zraka-sunca.hr/index.php/hr/o-nama.html>, 7.9.2020.) Osnovni im je cilj ulagati u budućnost oblikujući cjelovitu ličnost djeteta, njegov identitet, odgojiti nove naraštaje počevši od najosjetljivije dobi – djetinjstva za život pun razumijevanja, poštivanja drugih, za život koji nas čini sposobnima uživati blagodati suživota, mira, prijateljstva, ljubavi. Ciljevi proizlaze iz slike djeteta kao subjekta u procesu stalne interakcije s vršnjacima, odraslima, sredinom, kulturom i svijetom.

Rad s djecom organiziran je u heterogenim skupinama po dobi od dvije do sedam godina, a djeca se formiraju u homogene skupine za vrijeme ostvarivanja projekata ili određenih aktivnosti. Unutarnji i izvanjski prostor dječjeg vrtića nastojali su prilagoditi tako da odgovara potrebama djeteta za intimnošću, sigurnošću. Posebnu pozornost pridaje se estetskom uređenju, materijalnom redu koji utječe na unutarnji mir, inteligenciju, higijenu, navike, ponašanje, karakter, kao i osjećaj dobrodošlice i prihvaćenosti od strane odgojitelja i ostalog osoblja.

Odgojno-obrazovni program temelji se na razvijanju osnovnih ljudskih vrijednosti: kulture mira, prihvaćanja, davanja i na pedagoškoj koncepciji Agazzi.

7. PRIKAZ VJEŽBI PRAKTIČNOG ŽIVOTA KROZ INTERVJU TRIJU ODGOJITELJICA

Metoda Agazzi dijete shvaća kao sposobnog pojedinca koji je spreman sudjelovati u svojem odgoju i razvitku. Stoga se primjenjuju vježbe praktičnog života koje pripremaju djecu za stvarnost oko njih. Usvajanjem vježbi od najranije dobi imaju višestruke koristi kao što se osjećaj za red, ali i stvaranje radnih navika. S obzirom da sve aktivnosti obavljaju i dječaci i djevojčice, ne dolazi do spolnog razlikovanja nego uče da podjela poslova na muške i ženske dolazi zbog utjecaja različitih kulturnih, odnosno društvenih uvjerenja, a ne stvarne potrebe za razlikovanjem.

S obzirom da u Hrvatskoj postoji samo jedna ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kojoj je vodilja ova metoda odlučila sam pomoću intervjua ispitati stavove odgojiteljica koje su upoznate s radom po toj alternativnoj metodi. Intervju se sastojao od devet pitanja. U početku su ispitane opće informacije kao što je duljina radnog staža i

prethodno iskustvo rada u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Prije konkretnog interesa za rad sudionice su upitane općenito o radnom iskustvu vezanim uz trenutnu ustanovu u kojoj rade, ali i prijašnje radno iskustvo. Temeljni interes pitnja u intervjuu koja se odnose na vježbe praktičnog života ispitana su u usporedbi s primjenom u ovoj i drugim ustanovama prema iskustvu odgojiteljica. Također je bio ispitan i stav odgojiteljica s obzirom na primjenu vježbi u vrtiću, ali i njihov pogled na korist primjene i usvajanje istih. Pitanjem o važnosti primjene vježbi praktičnog života te izdvajanjem najbitnijih odgojiteljice su navele više njih koje smatraju bitnima za optimalan odgoj i razvoj djeteta. S obzirom da se obiteljski odgoj povezuje s institucijskim, odgojiteljice su bile upitane o povratim informacijama od strane obitelji o primjeni vježbi praktičnog života.

U intervju su bile uključene tri odgojiteljice. Jedna odgojiteljica s 24 godine radnog iskustva i to isključivo u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koja se vodi Agazzi metodom i pedagogijom zajedništva. Druge dvije odgojiteljice imaju upola manje radnog iskustva (11 i 14 godina), ali im se radno iskustvo temelji u čak tri različite ustanove, različitih principa i metoda rada. Druga odgojiteljica radila je u internacionalnom vrtiću koji se vodi suvremenim pristupom te ima multidisciplinarni pristup odgoju, u ustanovi ranog i predškolskoj odgoja koja također ima suvremeni pristup, a temelji ga na Novom kurikulumu. No, više od polovine svojega radnog staža (7 godina) radi u vrtiću koji se temelji na Agazzi metodi i pedagogiji zajedništva. Treća odgojiteljica ima radno iskustvo također u tri ustanove ranog i predškolskoj odgoja i obrazovanja, dvije ustanove koje su pratile Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi te Agazzi vrtić u kojem ima status Agazzi učiteljice temeljem svojih edukacija u Italiji (voditelj agazzi programa).

Odgojiteljica s radnim iskustvom isključivo u Agazzi vrtiću smatra da takav način rada omogućuje optimalan razvoj djeteta te da su mješovite skupine prirodnije nego homogene, sličnije obitelji. Kroz Agazzi metodu i Pedagogiju zajedništva djeca usvajaju i žive vrijednosti važne za budućnost svakog djeteta. Druga odgojiteljica smatra da je u ostalim ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja puno toga naučila o suvremenim pristupima odgoju te važnosti prostorno-materijalnog okruženja kao i o radu na projektima na drugačiji način. No, pristupe i metode rada u ovom Agazzi vrtiću smatra iznimno kvalitetnima za razvoj djeteta. Takav pristup njeguje vrijednosti koje su bitne za cjelokupan razvoj djeteta, posebno vježbe praktičnog života i određeni elementi metode Agazzi koje djecu pripremaju za život. Vježbe praktičnog života provodile su se i u drugim vrtićima, ali u puno manjoj mjeri i na drugačiji način. Primjerice, vrtići su imali blagovaonicu tako da djeca nisu imala

priliku servirati, rad se odvijao po dobi pa nije bilo prilike za međugeneracijsko učenje. Treća odgojiteljica uspoređuje suradnju u manjim i većim vrtićima te smatra da je u vrtićima s manjim brojem grupa bolja unutarnja i vanjska suradnja.

Odgojiteljice se slažu da provođenje aktivnosti praktičnog života utječu pozitivno na razvoj djeteta te da je predškolsko doba optimalno za usvajanje takvih vrijednosti kako bi se kod djece razvile radne navike, odgovornost, povjerenje, samostalnost, samokontrola, empatija, solidarnost, tolerancija, uvažavanje te uzajamnost kao i kognitivni razvoj djeteta. Usvajanje i razvijanje vježbi praktičnog života kod djece pridonosi njihovu zdravom i kvalitetnom razvoju te stječu mnoge pozitivne osobine i kompetencije: osobna i tjelesna dobrobit (osamostaljivanje, spretnost, fina i gruba motorika), emocionalna dobrobit (osjećaj radosti i ponosa zbog osobnih i tuđih postignuća), socijalna dobrobit (međusobno pomaganje i suradnja, međusobni odnosi), obrazovna dobrobit (prostorna orijentacija, matematički odnosi, bogaćanje rječnika, slušanje uputa, razvoj pamćenja i logičkog zaključivanja).

Od vježbi praktičnog života odgojiteljice kao najvažnije ističu pomoć starijeg djeteta mlađemu kroz (djeca razvijaju osjećaj empatije, ali i poštovanje prema drugima te njihovo uvažavanje), zajednička igra, par u šetnji, serviranje stolova i pospremanje nakon jela (usvajaju početne matematičke pojmove, red, urednost, poštuju pravila, međusobno surađuju, jačaju socijalne i komunikacijske vještine te razvijaju pozitivnu sliku o sebi jer su nešto uspješno napravili) i rad u vrtu (proces od zrna do stola).

Primjenom vježbi praktičnog života u vrtiću, djeca primjenjuju naučeno i kod kuće pa samim time i mijenjaju svoje već postojeće navike. Stoga roditelji budu ugodno iznenađeni utjecajem aktivnosti u vrtiću na djetetov privatni život.

Ispitanice zaključuju kako rad u ustanovi ranog i predškolskog odgoja Agazzi metode i Pedagogije zajedništva pozitivno utječe na njihov profesionalni, ali i privatni život. Pruža im osjećaj ispunjenosti i ljubavi te izgradnji vlastitih stavova, ali i pridonosi promišljanju o svojim postupcima.

ZAKLJUČAK

Uz redovne suvremene programe, u Hrvatskoj su prisutni i određeni alternativni vrtići sa svojim programima. Alternativni vrtići u djece jednako razvijaju umne, stvaralačke, umjetničke, praktične i socijalne sposobnosti. Sloboda koju djeca imaju u alternativnim vrtićima, način učenja otkrivanjem, vrjednovanje stvaralaštva, uvijek treba poticati i ugraditi u sve aktivnosti, a Agazzijevo okruženje upravo je takav kontekst, slobodan i poticajan za djetetov estetski izričaj (Zrilić, 2014). Odgoj djece u Agazzi vrtiću potiče cjelokupni razvoj djeteta na optimalan način. Bitna karakteristika su vježbe praktičnog života: vrtlarstvo, rukovanje predmetima kojima je dijete usvojilo osjećaj za stvarnost, usvajanje higijenske svijesti, navika čistoće i pristojnosti. Postepenim usvajanjem i primjenom vježbi praktičnog života djecu se priprema za budući život, ali ona usvajaju i radne navike i navike reda koje kasnije dobro utječu i na njihovo ponašanje u ustanovi za osnovnu školu. U odgoju je bitan i estetski odgoj: crtanje, pjevanje, upotreba manualnog rada ruku. Osim što utječe na estetsko viđenje stvari kod djece, estetski odgoj također je pogodan za jezični i intelektualni razvoj djeteta. Cilj ove metode je stvoriti i poticati sklad svih elemenata u odgoju. Osim što se njeguje razvoj svakog aspekta odgoja, velika pažnja se pridaje i socijalnom odgoju. Ona se razvija suradnjom velikih s malima, odnosno mentorstvu najstarije dobne skupine najmlađoj (pomaganje u oblačenju, prepoznavanju stvari, pranju ruku i slično). Obzirom da su odgojne skupine formirane na heterogen način djeca imaju priliku za međugeneracijsko učenje, ali i suzbijanje predrasuda i stereotipa kao i prihvaćanje različitosti. Odgojna sredina formira se u skladu s obiteljskom sredinom. Kod djeteta se nastoji ostvariti osjećaj da se nalazi u prirodom okruženju kao što je obiteljski dom pun ljubavi. Zato je ključna uloga odgojiteljice. Ona služi kao primjer djeci svojim ponašanjem i postupcima. Također mora biti sudjelujuće i fleksibilne prirode, ali i prepoznati individualne potrebe svakog djeteta. Iz provedenog intervjua zaključuje se da odgojiteljice koje su upoznate s radom u Agazzi vrtiću podržavaju takav način rada te smatraju kako primjena vježbi praktičnog života dobro utječe na optimalni razvoj svakog djeteta, ali i na socijalni te obiteljski odgoj. Odgojiteljice potvrđuju da povratne informacije dolaze i od roditelja koji su iznenađeni pozitivnim ponašanjem i navikama djeteta kod kuće. Uz benefite koje metoda ima na djecu, odgojiteljice su iskazale i utjecaj takve odgojne metode na njihov profesionalni i privatni život.

Veliki doprinos sestara Agazzi obrazovanju nije bio toliko proučavanje metode, koju treba slijediti prema novim pravilima, eksperimentalno potvrđenima, već provesti u praksu

didaktiku koja u život vrtića, njegovu organizaciju i programe, udahnuje sve pozitivne karakteristike dječje pedagogije, bez predrasuda i s kritičkim duhom, vodeći brigu o rezultatima svoga rada.

LITERATURA

1. De Beni, M. (2012). Za suvremeni odgoj nužna je hrabrost. De Beni, Šimović, Gasparini (ur.). *Pedagogija zajedništva i Agazzi metoda*. (str. 55-58). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
2. Dječji vrtić Zraka sunca. Preuzeto 7.9.2020.: <https://www.zraka-sunca.hr/index.php/hr/o-nama.html>
3. Dječji vrtić Zraka sunca (1997). Rosa Agazzi- biografski i metodološki podaci iz teksta: „Odgajatelji djece“, autora Michele Di Marca. Križevci: Dječji vrtić Zraka sunca
4. Foresi, P. (2012). Život uči. De Beni, Šimović, Gasparini (ur.). *Pedagogija zajedništva i Agazzi metoda*. (str. 41-44). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
5. Gasparini, A.L. (2012). Cjeloviti odgoj i obrazovanje. De Beni, Šimović, Gasparini (ur.). *Pedagogija zajedništva i Agazzi metoda*. (str. 151-154). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
6. Institut „Pasquali Agazzi“. (1997), Zapisi o metodi Agazzi, Križevci: priredio Dječji vrtić Zraka sunca.
7. Pokret fokolara u Hrvatskoj. Preuzeto 5.9.2020.: <http://fokolar.hr/chiara-lubich>
8. Portera, A. (2012). Globalizacija, plurizam i pedagoško-interkulturalni odgovor. De Beni, Šimović, Gasparini (ur.). *Pedagogija zajedništva i Agazzi metoda*. (str. 65-68). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
9. Scurati, C. (2012). Agazzi pedagogija: Prikaz odgojnog rada u skladu s metodom. De Beni, Šimović, Gasparini (ur.). *Pedagogija zajedništva i Agazzi metoda*. (str. 155-159). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
10. Šaško, J. (2018). Specifičnosti Agazzijanske koncepcije. *Dijete vrtić obitelj*, br. 86. (str. 27-29.)
11. Zrilić, Smiljana. (2014), Dječje umjetničko (su)djelovanje u Agazzi vrtiću // *Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Dijete i estetski izričaj* / Robert Bacalja i Katarina Ivon (ur.). Čakovec: Zrinski d.d. , str. 19-26.

Prilog 1. Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
